

Darwin-sarjan ensimmäinen osa

Christina Wahldén

Älä puhu kuolleista

Älä puhu kuolleista

Christina Wahldén

Älä puhu kuolleista

Ruotsin kielestä kääntänyt

Jänis Louhivuori

minerva
MINERVA KUSTANNUS
HELSINKI

Ruotsinkielinen alkuperäisteos

Christina Wahldén: *Nämn inte de döda*

© Christina Wahldén 2020

Published by agreement with Hedlund Agency

Suomenkielinen laitos

© Minerva Kustannus, 2022

Minerva Kustannus on osa Werner Söderström osakeyhtiötä

Suomennos Jänis Louhivuori

www.minervakustannus.fi

Kansi, ulkoasu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-375-414-0

Painettu EU:ssa, Scandbook 2022

*Tunnustan maa-alueiden perinteiset omistajat ja
heimonvanhimmat,
menneet, nykyiset ja tulevat,
niissä paikoissa, joihin tämä kirja sijoittuu.*

Valkoinen okra

Tämä on Nabalwinbulwinj.

Hän on vaarallinen henki, joka syö naisia kun on ensin iskenyt heitä jamssilla. Hänen nimensä lausutaan Nar-bull-win-bull-win.

KYLTTI BURRUNGUISSA KAKADUN KANSALLISPUISTOSSA

Darwin on Australian Pohjoisterritorion pääkaupunki. Nimestäkin kuulee, että kyseessä on territorio eikä siis virallisesti mikään osavaltio. Alue kuului Etelä-Australiaan vielä niinkin myöhään kuin vuoteen 1991 asti.

Koko Pohjoisterritoriossa on yli kaksisataatuhatta asukasta. Heistä noin puolet asuu Darwinissa. Japanilaiset pommittivat Darwinia toisen maailmansodan aikana, ja trooppinen syklooni Tracy tuhosi sen kokonaan vuonna 1974. Nykyisin kaupunki levittäytyy ydinkeskustan alueelta laajalle suurine omakotitaloalueineen.

Paljon ennen brittien tuloa, ennen maahan tunkeutumista ja kolonisaatiota, tämä maa kuului alkuperäisasukkaille. He olivat asuneet täällä ainakin seitsemänkymmentätuhatta vuotta, ehkä vieläkin kauemmin. He ovat selviytyneet monien miehittäjien aiheuttamista rasituksista. Britit saapuivat Pohjois-Australiaan vasta tuhatyhdeksänsataaluvulla, ja siksi alkuperäiskulttuurit ovat täällä yhä voimissaan. Noin kolme prosenttia koko Australian asukkaista kuuluu alkuperäisväestöön, aboriginaaleihin, mutta Pohjoisterritoriossa heidän osuutensa on noin kaksikymmentäviisi prosenttia.

Pohjoisterritorio sijaitsee kaukana maan pääkaupungista Canberrasta. Täältä on lyhyempi matka Indonesiaan. Tänne hakeutuvat ne, jotka eivät pidä ehdottomasta vallasta eivätkä taloudellisista rasituksista. Ihmiset, jotka tahtovat huolehtia omista asioistaan ja elää vapaasti. Omapäisiä eksentrikkoja löytyy pilvin pimein. Trooppisen kostea ilmasto on haastava; se ulottuu kaikkialle, ei sovi heikommille. Monet tulevat tänne

vähäksi aikaa, tekevät töitä ja painuvat sitten takaisin etelään. Osa menee sekaisin sadekautta, *The Wetia*, edeltävästä kosteudesta ja helteestä. Vain aidot territorion asukkaat jäävät jäljelle.

Eteläisen pallonpuoliskon maagisen yötaivaan alle kerääntyvät myös ne, jotka ovat asuneet täällä kauimmin: aboriginaalit. Heidän äänensä, legendansa, kalliomaalauksensa, tanssinsa ja musiikkinsa elävät edelleen vahvoina niille, joilla on kuulevat korvat ja näkevät silmät. Vaatii taitoa pysyä hengissä näin äärimmäisen haastavassa ympäristössä. Kaikkien täällä asuvien pitäisi arvostaa heidän perinteitään ja tietämystään.

Mutta se ei ole niin.

Maanantai

1

On maanantai, paska-aamu. Pohjoisterritorion poliisilaitoksen rikoskomisario Patrick O'Boyle tulee töihin tapansa mukaan myöhässä. Hän jysäyttää ruhonsa kirjoituspöydän ääreen otsa hi-keä valuen. Ilman kosteus on tehdä hänet hulluksi. Hän ei pysty ajattelemaan selkeästi. Tähän aikaan vuodesta, ennen sadekautta, ihmiset ajautuvat mangohulluuden valtaan, sekoavat tropiikin kuumuudesta. Väkivaltarikokset lisääntyvät. Ihmiset menevät järjiltään kuumuudesta ja kosteudesta, sateesta jota ei kuulu.

Patrick kaivaa laukustaan käynnissä oleviin tutkintoihin liittyviä papereita ja läväyttää ne pöydälle. Hän tietää, ettei esitutkimateriaalia saa viedä kotiin, mutta miten muutenkaan hän ehtisi lukea kaikki raportit ja lopputulokset?

Hän lysähtää toimistotuolille, joka parahtaa hänen painonsa alla. Mistä hän aloittaisi? Kuinka pitkälle hän ehtii päästä ennen kuin johtuu lähtemään siihen koulutukseen? Hän katsoo pöydällään lojuvien paperipinojen, tiskaamattomien kahevikuppien ja yleisen sekamelskan yli. Papereiden välistä pilkkottaa puoliksi syöty voileipä, jonka hän viskaa paperikoriin.

Aloittaisiko hän pyromaaniepäilystä, autovarkauksista vai murrosta? Vai yhdestä monista kadonneista turisteista? Pirus-tako hän tietää. Hän pyyhkäisee otsaansa. Hiki alkaa kuivua ilmastointilaitteen viileässä ilmavirrassa.

Hän on kaiketi ihan kelpo poliisi. Onhan hän sentään komisario, joten jotain hänen on täytynyt tehdä oikein. Mutta

siitä on kauan, kun hän teki viimeksi merkittävän läpimurron missään tutkinnassa. Hän ei yllä enää maineensa tasolle. Onko hänestä tulossa vanha?

Hän tekee eleen noustakseen ja kammetakseen itsensä kohti kahvinkeitintä, mutta samassa hänen pomonsa Mick seisoo hänen takanaan. Ärsyttävä keikari vailla alkeellisiakaan johtamistaitoja – asia, josta kukaan ei tunnu välittävän.

”Bluey, tässä on uusi kollegasi”, Mick sanoo ja katsoo häntä tiukasti. ”Tuorein lisä meidän rikospoliisiimme. Hänen nimensä on Jess.”

Bluey tuijottaa takaisin. Mickin vieressä seisoo mimmi, jota hän ei ole nähnyt aiemmin. Hemmetin nuori. Pirteät silmät. Tuollaista toiveikasta, suhteellisen vastavalmistunutta tyyppiä, joka vielä kuvittelee pystyvänsä tekemään maailmasta paremman paikan. Onko hän aboriginaali? Siltä ainakin näyttää. Ja oikea poliisi? Ei mikään pikakoulutettu lähipoliisi, jonka tehtävänä on edistää kulttuurien välistä ymmärrystä. Jo on piru, Bluey ajattelee. Mutta sanoo:

”Tervetuloa.”

Kukaan ei voi syyttää häntä liiallisesta innostuksesta.

Hän siirtää katseensa nopeasti takaisin paperipinoihin. Uusi mimmi voisi ehkä ottaa autovarkaudet hoitaakseen? Silloin Blueylla olisi yksi ongelma vähemmän.

*

Jess nukkui huonosti. Hän vain vääntelehti yhä hikisemmiksi käyvillä lakanoilla. Ajatteli, että hänelle naurettaisiin. Että hän mokaisi. Kuka hän luulee olevansa? Ja mitä hänen oma väkensä sanoo? Tiwisaarilta kotoisin oleva nainen univormussa, poliisin

päämajassa kaupungin keskustassa. Janoako hän valtaa ja rahaa? Niinkö hänestä puhutaan? Kulkeeko hän valkoisten talutusnuorassa, onko hän vallan sylikoira?

Hän saapui asemalle jo varhain, ennen Mickiä ja muita.

Poliisitalo koostuu käytävistä ja toimistohuoneista sekä parista ahtaasta kuulusteluhuoneesta ja isommasta kokoushuoneesta. Persoonatonta, asiallista. Ilmastointi saa hänet hytisemään.

Hän on haaveillut poliisin ammatista niin kauan kuin jaksaa muistaa. Hänen kansansa on kärsinyt väkivallasta ja pakko-toimista kauan, aina eurooppalaisten maahan tunkeutumisesta lähtien. Olisi parempi olla välittämättä. Tai ainakin helpompaa. Mutta hän tahtoo muuttaa asioita systeemin sisältä käsin. Haluaa uskoa, että se on mahdollista. Kaikki huostaanotetut lapset. Kaikki, mikä ei toimi. Poliisina hänellä on mahdollisuus tehdä jotain konkreettista.

Hän on ollut tätä ennen töissä parilla pienemmällä poliisi-asemalla Pohjoisterritoriossa. Koko osavaltiossa vain kaksi asemaa kuudestakymmenestä on avoinna vuorokauden ympäri. Pienemmillä asemilla työ oli yleisluontoisempaa, ja hän joutui tekemään kaikkea mahdollista. Nyt hän toivoo saavansa keskittyä harvempiin mutta suurempiin tutkintoihin.

Hän vielä näyttää. Poliiseille tietysti, mutta myös ystävilleen, naapureilleen ja sukulaisilleen kotona. Että on mahdollista olla poliisi unohtamatta omaa taustaansa. Sen täytyy olla mahdollista.

Tuo kookas punatukkainen mies näyttää vähän pelottavalta. Miehen maine on kiirinyt hänen edellään. Jess tietää, että häntä kutsutaan Blueyksi. Se johtuu varmaan noista hehkuvan punaisista hiuksista. Ausseille tyypillistä huumoria ja logiikkaa.

Sama vitsaileva mentaliteetti saa asukkaat kutsumaan kasinoa ”Darwinin isoimmaksi pankiksi”, ja kyseessä on ”Darwinin palkinto”, jos joutuu krokotiilin syömäksi. Mies ei tunnu näkevän häntä, ähisee vain ja rapistelee papereitaan.

Jessin kaikki aistit ovat virittyneet. Hän pyrkii huomaamaan ja arvioimaan katseita, asenteita, hymyjä. Ketkä kollegoista suhtautuvat häneen kriittisesti? Ketkä nauttisivat, jos saisivat ajettua hänet tukalaan asemaan ja pääsisivät osoittamaan pomolle, ettei hän sovikaan tähän hommaan niin hyvin kuin tämä väittää ja uskoo? Mahdotonta sanoa. Hän ei saa tilasta otetta; kukaan ei näytä negatiivisia tunteitaan avoimesti.

Bluey vaikuttaa kaikkein välinpitämättömimmältä. Jess yrittää olla tuijottamatta valtavaa sotkuista paperivuorta ja vanhojen voileipien jämiä tämän työpöydällä. Niiden alla lojuu pino tyhjiä pulloja. Ne näyttävät olevan inkiväärijuomaa.

Jess liukuu puhtaaksi raivatun kirjoituspöydän ääreen Blueya vastapäätä. Häntä edeltänyt kollega sai tarpeekseen tästä paikasta ja muutti etelään, kotiin Tasmaniaan, jos Jess muistaa oikein. Kyllästyi kosteaan kuumuuteen ja sekopäisiin rikoksiin. Jätti kaiken ja häipyi. Eikä ollut ensimmäinen.

Jess odottelee tuolissaan aamupalaveria. Katsoo ympärilleen. Kollegat tuijottavat tietokoneitaan tai kännyköitään. Bluey nousee ähkäisten ja lähtee kahvinkeitintä kohti. Hirvittävän ryppyiset vaatteet, Jess ajattelee. Mies mutisee, että joutuu lähtemään Katherineen koulutusta pitämään. Että hänen pitäisi olla jo matkalla. Hän häipyi vasta aamupalaverin jälkeen.

Tuon miehen kanssa Jess ei todellakaan tahdo työskennellä.

2

Pitkä työpäivä lähestyy loppuaan, ja Bluey on viimeinkin matkalla kotiin Katherinesta. Kollegojen kouluttaminen ei lataa häneen enää yhtä paljon energiaa kuin vielä pari vuotta sitten. Matka on kolmesataaseitsemäntoista kilometriä pitkä, kolme tuntia suuntaansa. Pimeys on langennut, on kuumaa kuin grillissä. Lämpötila huiteli päivällä kolmenkymmenen-yhdeksän asteen kieppeillä. Ilmankosteus on yli yhdeksänkymmentä prosenttia. Paperit muuttuvat kosteudesta hassun veltoiksi.

Bluey ajaa korkealla nelivetoisella Land Cruiserillaan, jossa on edessä kengurupuskuri. Jotta autolle ei kävisi mitään, jos hän sattuu ajamaan kengurun päälle. Siinä on myös snorkkeli tuulilasien vieressä, jotta moottori ei hajoa, jos hän joutuu ajamaan vedessä. Lisäksi ekstrarengas takana.

Abba pauhaa kaiuttimista täydellä volyyymilla. Bluey rakastaa Abbaa. Siis tosiaan rakastaa.

Hänellä on Abban kaikki levyt, hän osaa kaikki sanat, tietää tarkalleen, milloin yhtye oli Australian-kiertueella. Vuonna 1977. Kai nyt kaikki sen tietävät? ”Järisyttävintä, mitä Australia on kokenut hirmumyrsky Tracyn jälkeen”, lehdessä sanottiin. Kiertuetta oli todistamassa kaikkiaan sataneljäkymmentäviisituhatta australialaista. Esiintyjien puvut olivat fantastisia: valkoista ja kultaa, plyymiä ja paljettia, vartalonmyötäisiä trikoita. Kaikki konsertit alkoivat ”Tigerilla”. Ekstranumerona

oli ”Dancing Queen”, ja keikat päättyivät ”Thank You for the Musicin”. Kuinka kukaan voisi olla tietämättä sitä?

Ihmiset väittävät Blueya pakkomielleiseksi. Sanovat, että Abba on pois muodista.

Bluey ei siitä piittaa. Vääntää volyymin entistä kovemmalle.

I don't want to talk

About the things we've gone through

Agnetha laulaa. Bluey on nähnyt videon satoja kertoja. Agnethalla on vaaleanpunainen jakkutakki jonkinlaista hohtavaa silkkiä. Nuo suuret silmät, sinistä luomiväriä. Huulikiillettä.

Puolidokumentaarisessa elokuvassa *Abba: The Movie*, jonka Bluey on nähnyt useammin kuin pystyy laskemaan, toimittaja kysyy Agnethalta:

”Luin, että sinut on valittu naiseksi, jolla on maailman seksikkäin peppu. Onko se totta?”

Vastaus tulee nopeasti, Bluey osaa sen ulkoa:

”Kuinka voisin vastata tuohon? En tiedä. En ole nähnyt sitä.”

Sille tietysti nauretaan.

Bluey hymyilee ajatellessaan sitä.

Ja nyt autossa pimeällä moottoritiellä: Benny soittaa valkoista flyygelia.

Bluey laulaa mukana täyttä kurkkua:

The winner takes it all

The loser standing small

Hänen ajatuksensa käväisee uudessa kollegassa. Jessissä, tai mikä tämän nimi nyt olikaan. Vaikuttaa ainakin perhanan kunnianhimoiselta. Likka syötti hetkessä tiedot niistä pirun autovarkauksista johonkin edistyneeseen tietokoneohjelmaan ja sai esiin paikoista ja ajankohdista mielenkiintoisia faktoja, jotka pitivät paikkansa ja joita kukaan ei ollut ajatellut tai

nähty aiemmin. Mick oli tietysti onnensa kukkuloilla. Millaisen huippurekrytoinnin hän olikaan tehnyt. Likka ei ole välttämättä mikään typerys. Bluey on silti kyllästynyt kaikkiin tulokkaisiin, jotka viipyvät vain hetken, kunnes eivät enää jaksaa. Muuttavat muualle tai kouluttautuvat turvallisuusalan asiantuntijoiksi paremman palkan toivossa. Nuorista kollegoista puuttuu sitkeyttä. He luovuttavat liian helposti. Jess on kuitenkin kotoisin näiltä main. Hän saattaa viipyäkin jonkin aikaa.

Kun vain se pirun sade jo alkaisi. Vapauttaisi heidät.

Bluey on väsynyt. Mieltii, mitä jääkaapista löytyy kotona. Pari alkoholitonta inkiväärijuomaa. Tietysti dieettiversiona. Hänen täytyy ajatella kilojaan. Sen pitäisi auttaa. Hän voi ostaa matkan varrelta jotakin. Ehkä thairuokaa Casuarinan kauppakeskuksesta. Siellä on ruokatori, josta voi valita, mitä haluaa. Kyllä, niin hän tekee, se on lähellä kotia. Kunhan hän vain löytää takaisin oikeaan pysäköintitaloon. Aluetta on laajennettu niin pirusti.

Kukaan ei tahdo ajaa täällä pimeällä. Bluey huristelee parhailaan Stuart Highwaylla Katherinen ja Darwinin välimaastossa. Tie on kyllä hyvä, se ei ole ongelma. Se halkoo maisemaa suorana kuin keihäs kilometri kilometrin perään. Mutta tietä ei ole valaistu, ja täällä liikkuu valtavina laumoina villejä vesipuhveleita ja hevosia, jotka voivat sännätä tielle milloin tahansa, eikä se ole naurun asia. Puhvelit ovat jättimäisiä. Myöskään tätä väliä liikennöivät maantiejunat eivät saa repeämään riemusta. Rekkoja jopa viisikymmenmetrisine perävaunuineen. Niiden ohittaminen on vaarallista. Korkein sallittu ajonopeus on satakolmekymmentä kilometriä tunnissa, mutta Bluey ei aja niin lujaa.

Hän näkee sen silmänurkastaan. Varjon häivähdyksen.

Tien reunassa lojuu jotain.

Hän pysähtyy pientareen punaiselle soralle. Kyse on rutiinisista. Tai pikemminkin refleksistä. Vallabit eivät ole kovin tavallisia näillä main – niitä tapaa enemmän kauempana Kakadussa – mutta tämä on ehkä eksyksissä. Sellaista on tapahtunut ennenkin. Jos se on vahingoittunut, Blueyn täytyy päästää se autuaammille metsästysmaille. Alempana etelässä, Sydneyssä tai Melbournessa, soitettaisiin kai jollekin naurettavalle riistanhoitajalle, joka hoitaisi likaisen työn. Täällä ihminen huolehtii siitä, mikä hänen tielleen osuu. Niin se vain on.

Bluey jättää autonoven auki. Ajovalot valaisevat tienreunan soraa.

Hän kyyristyy eläimen viereen. Se on kaunis hietakenguru, naaras. Onnettomuuden on täytynyt tapahtua aivan äsken. Ruumis on vielä lämmin.

Kärpäsiä on jo kertynyt paikalle, ne surisevat toiveikkaina ummistuneiden silmien ympärillä. Turkki on ehjä mutta kallo murskana. Kaiken on täytynyt tapahtua nopeasti.

Kuski on vain jatkanut matkaa. Kukaan ei välitä kuolleesta vallabista.

Mutta sillä on poikanen pussissa. Se on jo melkein niin iso, että voisi jättää emonsa. Mutta se on jäänyt pussiin peloissaan. Se tuijottaa Blueya tummilla kiiltävillä silmillään. Suuret korvat huojuvat edestakaisin kuin perhosen siivet.

”*Crikey!*” Bluey sanoo.

Hän nostaa kengurunpojan varovasti pussista. Se ei selviytyisi yksin hengissä. Hän huokaisee. Ei sitä voi jättää tänne. Oli varmaan tyhmää pysähtyä, mutta tilanne on mikä on. Miksi hänen täytyi vilkaista tien reunaan? Hän kuljettaa eläimen mukanaan autoon, penkoo sieltä esiin suhteellisen puhtaan kangaskassin ja työntää poikasen sinne, vaikka tietää, ettei ole järkevää

tehdä niin. Hänhän ei ole koskaan kotona. Kengurunpoikasen ruokkiminen tuttipullolla on vaativaa hommaa ja vie paljon aikaa. Mutta ehkä hän löytää jonkinlaisen ratkaisun. Poikanen räpiköi, yrittää loikata kassista pois. Bluey työntää sen takaisin. Laittaa kassin viereiselle penkille. Sulkee autonoven. Kiertää auton ja istuu oikealle puolelle.

”Tykkäätkö Abbasta?” hän kysyy ja hymyilee.

Pieni vallabinpoikanen rauhoittuu.

Bluey lisää varovasti äänenvoimakkuutta:

Nothing more to say

No more ace to play

*

Jess kaataa yrttiteetä siniseen lempimukiinsa. Hän on yrittänyt luoda asuntoon ristivedon siinä kunnolla onnistumatta. Kaikki ikkunat ja parvekkeen ovi ovat auki. Talossa ei ole ilmastointia, sillä se on vanha, mutta tuulettimet pyörivät täysillä. Jess menee parvekkeelle, jossa hänen kämppiksansä Liz ja Greta jo istuvat. Greta on sytyttänyt ison joukon lämpökynnytilöitä.

Aurinko on laskenut, ja he näkevät ympäröivien talojen välistä häivähdyksen vaaleanpunaisesta ja oranssista taivaasta. Kookas hedelmälepakko liitelee hiljaa ohi leveillä siivillään. Se näyttää suuntaavan kohti vettä. Lizin ripustama tuulikello kilahtelee. Sen ääni ärsyttää Jessiä, mutta hän ei tahdo narista sellaisesta asiasta.

Hän istahtaa penkille seinän viereen ja hörppää teetä. Greta on ruotsalainen reppureissaaja, joka työskentelee tuuraajana The Deck Barissa kaupungissa. Hän on asunut täällä vasta tosi vähän aikaa, Jess ei tunne häntä. Hän tekee yleensä työtä

iltamyöhään ja nousee aikaisin ylös, mutta tänään hän on vapaalla. Hän opiskelee kai taidehistoriaa kotimaassaan Ruotsissa, siitä hän on puhunut aika tavalla. Hän on peittänyt huoneensa seinät Kakadun ja Keski-Australian taiteella. Julisteita, postikortteja ja halpispainoksia. Osa niistä näyttää harmi kyllä Kiinassa tehdyiltä jäljennöksiltä tai jopa kopioilta. Se ei ole oikein – Jessin täytyy ottaa asia joskus puheeksi Gretan kanssa. Alkuperäisväestön taiteen täytyy olla aitoa, ja jokaisen taiteilijan täytyy saada kunnon korvaus työstään.

Liz suorittaa tietotekniikan jatko-opintoja Charles Darwin -yliopistossa. Hänen vuorokausirytmensä on kääntynyt viime aikoina pääläelleen, hän nukkuu lähinnä päivisin. Hän on varmaankin juuri herännyt, ja tuo pizza lienee hänen aamiaisensa. Lizin koko huone on täynnä tietokoneen näyttöjä, ja hän puhuu algoritmeista. Jess ei aivan ymmärrä, mitä hän tekee.

Lizillä on lävistyksiä, ja hän pukeutuu aina mustiin. Hän näyttää usein vihaiselta. On hiljainen. Tai sitten vain ujo. Hän painaa luultavasti vähintään sataviisikymmentä kiloa, Jess arvelee. Elää mikroruoalla ja limsalla, jota ostaa kahden litran pulloissa. Mutta hän maksaa vuokransa eikä aiheuta ongelmia. He jättävät toisensa rauhaan, ja se sopii Jessille mainiosti.

”Miten menee?” Jess kysyy.

”Hyvin”, Greta sanoo. ”Kuuma.”

Liz voihekaisee.

”Minun pitäisi tehdä seitsemäntuhannen merkin kirjoitelma huomiseksi, enkä ole vielä edes aloittanut.”

”Venähtikö yö pitkäksi?”

Liz nyökkää.

Pimeys lankeaa nopeasti. Mutta ilma on vielä huomattavan lämmin.

”Millaista oli uudessa duunissa?” Liz kysyy ja kuulostaa melkein kiinnostuneelta.

Jess irvistää.

”No jaa. Melkoisesti opittavaa.”

”Vaikuttavatko muut työntekijät mukavilta?”

Jess ajattelee Blueya.

”Kyllä se siitä vielä lutviutuu.”

Liz katsoo Jessiä kysyvästi mutta ei saa irti sen enempää. He istuvat hetken hiljaa ennen kuin Jess kysyy:

”Milloin sadekausi oikeastaan alkaa?”

”Nyt on vasta lokakuun puoliväli”, Jess sanoo. ”Oikea sadekausi ei ala ennen joulukuuta. Kun tämä painostava keli loppuu. Toistaiseksi on tullut vasta vähän sadekuuroja.”

”Voiko ilma oikeasti muuttua vielä kosteammaksi?”

Jess ja Liz virnistävät.

”Täkläiset alkuasukkaat kutsuvat tätä *Gunumelangiksi*”, Jess sanoo. ”Ajankohtaa ennen monsuunin myrskykautta. Ennen kuin syklonit tulevat ja piiskaavat kaiken ja kaikki maan tasalle. Sen kesto voi vaihdella, mutta se kestää usein lokakuun puolivälistä myöhäiseen joulukuuhun. Sen jälkeen koittaa vihdoin *Gudjewg*, monsuuni. The Wet. Mutta ei vielä vähään aikaan. Odota, niin näet.”

Greta puhaltaa lämpökynttilät sammuksiin ja palaa sisälle. Lizkin nousee pian sen jälkeen. Mutta Jess jää istumaan. Hän tuijottaa pimeyteen, kosteus tuntuu joka puolella hänen kehoaan.